

Organisace bojiště v Champagni za světové války.

(Dokončení.)

IV.

Příprava k průlomu německé fronty.

(13.—25. září 1918.)

Jak jsem již na počátku této studie podotkl, dostala IV. francouzská armáda dne 12. září 1918 rozkaz, ve lhůtě co nejkratší přivést průlom německé fronty od Suippy k Aisně tak, aby bylo lze později využití úspěchu povšechným směrem na Vouziers.

Tato operace širokého rozsahu vyžadovala, pro významnost a hloubku nepřátelských obranných opatření, mohutných vojsk i nadobyčejného množství materiálu.

IV. armáda byla tudíž mohutně zesílena, takže dne 26. září, dne určeného k útoku, měla 7 armádních sborů, t. j. odleva napravo:

- 4. arm. sbor (stan v Livry sur Vesle),
- 14. arm. sbor (stan v La Cave),
- 11. arm. sbor (stan v Suippes),
- 21. arm. sbor (stan v Somme Suippes),
- 2. arm. sbor (stan v Somme Tourbe),
- 9. arm. sbor (stan v Hans),
- 38. arm. sbor (stan v La Neuville au Pont) —

úhrnem 31 divisí, t. j. 550.000 mužů, 250.000 koní, 2766 děl, z toho 1236 děl hrubých a těžkých.

Aby tak značné útočné síly byly v nařízené, velmi krátké lhůtě k útoku pohotové, bylo třeba mohutné organisace.

Není pochyby, že do hloubky rozčleněné vypravení champagnské fronty tak, jak jsme je právě popsali, umožnilo vyvinouti za nejlepších podmínek potřebné úsilí, alespoň podle počátečních dispoic.

Ale když bitva začala, vzdalovala se rychle postupující vojska víc a více od základen normální železnice, a zásobování a odsuny byly nesnadnější a nesnadnější.

Období, které se takto počínalo, stávalo se kritické, poněvadž i málo zpožděným pravidelným přítokem všelikých zásob směrem k frontě byl ohrožen žádoucí úspěch; toto nebezpečí trvalo až do dne, kdy po opravě normálních i úzkokolejných drah bylo možno vytvořiti nové základny v blízkosti bojovníků.

Za této fáse bitvy závisely tudíž život armády a její ofensivní síla úplně na intenzitě a pravidelnosti dopravy po silnicích.

Šlo tedy o to, stále znovuzřizovati co nejblíže za postupujícími vojsky silniční síť, zvláště poškozenou v pásmu obranných organisací a nepřátelských destrukcí, a udržovati ji ve dne v noci za intenzivní cirkulace v dobrém stavu.

Bylo posléze nezbytným požadavkem zabezpečiti pravidelný tok této intenzivní cirkulace, která se tu vyvinula, aby bylo lze dodávati bojujícím potraviny, vodu, střelivo, materiál a zajistiti odsun a ošetření raněných.

Nebylo možno všechna tato opatření improvizovati; byla předmětem přesných a podrobných zásobovacích plánů.

Uvedeme z nich souhrn hlavních dispoic.

I.

Disposice pro znovuzřízení komunikací.

a) Železnice.

Za případného postupu měly se vyšší jednotky IV. armády dosti rychle vzdáliti od své počáteční železniční základny, skládající se hlavně:

z úseku dráhy Châlons, St. Hilaire au Temple, Mourmelon (trať čís. 9);

z dráhy Châlons, St. Hilaire, Suippes, Ste Menehould (trať čís. 4);

z dráhy Coolus, St. Etienne, Bussy, Aube, Villers-Daucourt (trať čís. 4 bis).

Bylo tudíž zejména třeba upravití dosavadní normální železnice, a v případě potřeby vybudovati nové přípojky, kterými by bylo lze co nejrychleji dosáhnouti dvou rokádních tratí:

Bazancourt—Challerange a

Châtelet sur Retourne—Juniville—Machault—Vouziers.

Za tím účelem byl pořad železnic, s jejichž opravou se mělo započítí, jakmile by to okolnosti dovolily, tento:

1. trať Vienne la Ville, Challerange, Vouziers;

2. trať Suippes, Jonchery, která měla býti prodloužena k Dontrien přes St. Hilaire le Grand a Auberive.

Než dokud tento program oprav nebyl uskutečněn, musily se přívoz různých zásob a odsuny po železnici prováděti jen na původní základně (trať čís. 9, čís. 4 a čís. 4 bis).

Doprava mezi touto základnou a armádními sbory musila býti prováděna po silnicích, a to podle vzdálenosti buď automobilními kolonami nebo kolonami s koňským potahem.

b) Cesty.

Obnovení cest stávalo se takto problémem svrchovaně důležitým, poněvadž se měl postup díti v pásmu, kde nepřítel zničil komunikace systematicky.

Především nebylo ani pomyšlení, aby se současně znovuzřídily všechny cesty za postupujícími vojsky. Nebylo by bývalo na to kdy, a IV. armáda neměla k tomu ani potřebných pracovních sil, ani materiálu.

Prvním cílem bylo umožniti dělostřelectvu a vojskovým trénům postup za vojsky, zásobovati vojska potravinami a střelivem a odvéztí raněné a nemocné. Proto bylo nezbytně třeba vypracovati velmi přesný program silničních komunikací, které bylo třeba opravití, a určití silnice, jež se měly opravití ihned, jakož i druh prací, které bylo třeba podniknouti.

1. Cesty určené k opravě pro cirkulaci automobilní a hippomobilní.

Cesty, které by byly mohly býti zásobovacími a odsunovými cestami armádních sborů, byly tyto:

4. A. S. (arm. sbor): Sept Saulx—Nauroy—Pont Fauverger,

14. A. S.: St. Hilaire le Grand—St. Souplet—St. Clément à Arne,

11. A. S.: Suippes—Souain—Somme Py,

21. A. S.: Somme—Suippe, route Marchand, rozcestí na západ od Tahure, tunel mezi Manre a Somme Py,

2. A. S.: Somme Tourbe—St. Jean sur Tourbe—Perthes les Hurlus—Tahure—Ripont—Gratreuil—Manre,

9. A. S.: Hans—Laval—Minaucourt—Virginy—Ville sur Tourbe—
Cernay en Darmois—Sechault,
38. A. S.: a) La Neuville au Pont—Ville sur Tourbe—Sechault
Montcheutin a
b) La Neuville au Pont—Moirement—St. Thomas—Lan-
çon.

Kromě toho měla být jedna armádní silnice později speciali-
sována pro automobilní cirkulaci, když by se armáda vzdálila od
své základny; byla to silnice Suippes—Souain—Somme Py—Maza-
gran—Attigny.

2. Provádění oprav.

Obnovení cest mělo být výsledkem postupné práce po řadě
prováděné divisemi a arm. sbory v jejich pásmech a na určitých
cestách armádou.

Armádní sbory měly především soustřediti největší část svých
prostředků na cestu, která jim byla přidělena jako osa pohybu a
které se mělo co nejdříve používat pro pohyby zásobovacích potahů
a kamionů.

Armáda přenese své úsilí na cesty 11., 21., 2. a 9. armádního
sboru, velitel armádních ženijních vojsk má řídit všechny práce,
které na různých stupních (divise, sbor, armáda) mají být vyko-
nány. Mimo to, zejména aby co nejdříve byly 4 hlavní cesty řádně
upraveny, musilo se přísně používat těchto opatření:

Jakákoliv cirkulace na opravovaných částech fronty byla až do
úplného provedení opravy zakázána, aby nebyla ničím přerušena.

Proto se měla cirkulace vozů svést na pobočné stezky, byl-li
terén příhodný, anebo na cesty příčné.

Velitel ženía armádního sboru nebo přednosta silniční služby,
podle pásma, měl velmi zřetelnými tabulkami označit části cest,
kde cirkulace byla zakázána.

Cirkulační hlídky armádních sborů nebo armády, podle pří-
padu, měly bdít nad zachováváním tohoto ustanovení, jež vyjímalo
jen generály a některé důstojníky gen. štábu, kteří měli zvláštní po-
volení od svého velitele armádního sboru nebo armády.

3. Práce divisí a armádních sborů.

U každého armádního sboru měla být práce upravena takto:

1. aby byl zajištěn průjezd bojových proudů (dělostřelectva,
bitevního trénu), a to jen na cestách nejnezbytnějších, aby se do-
sáhlo nejlepší výkonnosti pracovních sil a největší pracovní rych-
losti,

2. aby co nejdříve byla řádně upravena jejich osa pohybu a
umožněna na ní cirkulace koňských potahů a automobilů.

Aby tato práce byla provedena, měly s předvoji postupovati
divisní pracovní skupiny, složené z jednotek ženijních, zesílených
pracovními jednotkami (teritoriálními nebo, jestliže jich nebylo po-
ruce, aktivními), jež byly pokud možno vycvičeny v silničních
pracích.

Pracovní skupiny armádních sborů, podobně složené, měly
eventuelně dokončit práci započatou divisními skupinami, ale
zvláště mělo se jich použít na hlavní cestě, ose pohybu armádního
sboru.

Materiál pro tyto první opravy měl být pokud možno získán
na místě (cihly, šterk, dřevo, písek).

Nieméně armádní sbory měly rovněž předvídati a vyžádati si u armádního ženía doplňkový materiál, jakož i potřebné nářadí pro tyto první práce a po případě zřídití předsunutá skladiště.

Materiál pro vyštěrkování — sklady tohoto materiálu si také měly zřídit — měl jim býti dodán z armádních skladů.

Konečně měly armádní sbory přidělití ze svých vlastních zásob největší část dopravních prostředků pro silniční práce, poněvadž armáda mohla jim vypomoci jen velmi malou měrou.

4. Armádní práce.

Druh prací. Tyto práce měly býti zajištěny armádní silniční službou, odborným personálem zesíleným 2 pracovními prapory a vlastními dopravními prostředky, zesílenými 1 armádní vozatajskou kolonou (odřad čís. 50).

Tyto práce byly:

1. zesílití pracovní skupiny 11., 21., 2. a 9. armádního sboru na zásobovacích silnicích těchto sborů;

2. pro intenzivní automobilní cirkulaci řádně upravití silnici Suippe—Souain—Attigny, která měla býti střeženou armádní silnicí;

3. v zadním pásmu udržovati silnice:

Suippes—Saint Etienne au Temple,

Bouy—Saint Remy sur Bussy,

Suippes—Somme Bionne.

Potřebný materiál byl shromážděn v těchto skladech:

1. štěrkový materiál:

a) sklad la Fourche de l'Espérance Carré (1.500 tun),

b) sklad des Echelons (3.000 tun),

c) sklad u koty 132 (na jih od Souain) [3.000 tun],

d) sklad Neuville au Pont (1.500 tun);

2. ženíjní materiál:

a) Mourmelon (2.000 fošen),

b) Somme Suippes (10.000 fošen),

c) Somme Bionne (5.000 fošen),

d) la Neuville au Pont (3.000 fošen).

5. Stavba a oprava mostů.

Současně s otázkou obnovení cest bylo uvažováno o obnovení mostů.

V této příčině se měly armádní sbory postarati o opravu mostních staveb ve svém pásmu a obzvláště na své hlavní cestě, a to tak, aby byl umožněn příjezd vozů o 10 tunách na 2 nápravách.

Armádní ženijní vojsko mělo věnovati své volné prostředky na zesílení již provedených mostních oprav tak, aby konečně mohlo po mostech pojížděti těžké mohutné dělostřelectvo.

Potřebného materiálu měly poskytnouti ženijní sklady v Grandes Loges, St. Etienne au Temple, La Bruhe.

Později, pro přechody na Aisně, byl potřebný materiál vyžádán u hlavního velitelství a dopraven do skladu v St. Etienne au Temple.

Mimo to bylo na regulačním nádraží v Connantre připraveno k odeslání 100 metrů mostů a pilířů z 1. zálohy ženijního materiálu.

Opravu a stavbu železničních mostních staveb Vienne la Ville, Challerange a Suippes—Dontrien měla vykonati železniční služba.

c) Úzkokolejné dráhy (0·60).

Poněvadž bylo pro opravu normální železnice zapotřebí určité doby, byla učiněna nutná opatření, aby se za dobu co nejkratší uskutečnilo spojení champagnské sítě úzkokolejných drah se sítí nepřátelskou.

IV. armáda dala veliteli sítě úzkokolejných drah návod, podle něhož měl ve vhodném okamžiku a podle postupu útoku shromáždit veškeré své volné prostředky, jak personál, tak materiál, k vybudování tratí za postupujícími vojsky, která by umožnila, aby se co nejrychleji spojily tyto dvě sítě.

Potřebný materiál měl býti vzat z tratí, jichž by se již nepoužívalo, a jež tudíž měly býti rozebrány.

II.

Disposice pro chod rozličných služeb.

Zásobování potravinami.

a) Opatření pro období zesílení armády a pro den útoku.

Za období zesilování armády měla býti vytvořena v potravinových skladech na armádních zásobovacích nádražích dvoudenní záloha potravin pro různé vyšší jednotky, které v den útoku měly býti součástí armády:

Zásoby chleba zvláště měly obsahovati:

1 denní dávku sucharů	} pro průměrný početní stav, zásobující se na každém nádraží.
1 denní dávku trvalého chleba (pain de guerre)	

V den útoku:

1. vojska měla s sebou vzít 1 denní dávku a 2 dávky záložní;
2. plukovní trény měly mít 2 denní dávky;
3. zásobovací kolony měly vézt 1 denní dávku potravin se suchary.

Opatření pro postup:

Zásobovací nádraží, používané armádními sbory v den útoku,*) měla se státi nádražími etapními.

Soupravy přijíždějící na tato nádraží měly býti jednotného složení (zásadně 1 typická souprava pro 15.000 mužů a 5.000 koní).

Zásoby měly obsahovati (na počátku pohybu a po dobu, která by závisela na okolnostech a na rychlosti postupu) jen tyto poživatiny:

pro mužstvo: chléb, sůl, cukr, kávu, sušenou zeleninu, ½ litru vína, a příslušnou dávku konserv masových, polévkových a kávo-
vých, aby byly doplňovány záložní potraviny;

pro koně: oves a seno.

Potom, až by dopravní prostředky po skončení hlavního zásobování byly volné, se mělo ještě dodat vojskům ½ litru vína pro muže na víc.

Zřízení zásobovacích středisek.

Za postupu, aby byl usnadněn průběh zásobování, bylo určeno pro každý armádní sbor jedno zásobovací středisko soupravou divise nebo prvků mimo divisní svazek.

*) Viz tabulku čís. 1.

Zásobovací středisko a doba příjezdu automobilových souprav do těchto středisk měly se každý den oznamovati armádním sborům v druhé části operačního rozkazu.

Nakládati zásoby na automobilové soupravy měl v zásobovacích nádražích personál, který dodala armáda.

Ale skládati zásoby se souprav u zásobovacích středisk, aniž se vyčkávalo příjezdu plukovních trénů nebo zásobovacích odřadů, měl personál dodaný armádními sbory a to 50 mužů pro každou soupravu divise nebo prvků mimo divisní svazek.

Zásobování masem.

Zmrzlé maso mělo býti převezeno na zásobovací nádraží, určená všeobecným armádním rozkazem (2. část).

Živý dobytek měly přejímat armádní sbory u předsunutých středisk dobytka; tato střediska měla zřídit podle armádních rozkazů armádní sklad dobytka a byla oznámena rovněž ve všeobecném rozkaze (2. část).

Poštovní záсылky (balíky a p.).

Veškeré dodávání záсылек adresátům bylo zastaveno, dokud by nebyl vydán jiný rozkaz. Záсылky měly zůstat na regulačním nádraží a měly se vydávati, až by to okolnosti dovolily.

Zásobování střelivem.

Na období přípravy měla býti zřízena počáteční zásoba střeliva takto:

A. Dělostřelectvo.

Lehké dělostřelectvo: Baterie 75 cm měly míti v posicích: útočný úsek: 4 až 5 palebných průměrů,*) opěrný úsek: 3 palebné průměry.

Hrubé dělostřelectvo: Baterie hrub. děl.

105 cm	}	3—4 pal. průměry.
12 cm		
155 cm		
155 cm houf.	}	2 pal. průměry.
22 cm rychlopalné		
28 cm		

B. Pěchota.

Zásobování náboji, ručními granáty a raketami v posicích měli říditi velitelé vyšších jednotek.

Zřízení zásob.

Dělostřelectvo.

Střelivo mělo býti vydáno vyšším jednotkám v armádních skladech a u výdejních středisk, uvedených na tabulce čís. 2.

Měly je převzít armádní sbory, počínaje nocí z 18. na 19. září tak, aby byly napřed zřízeny zásoby u baterií, které bylo možno snadno zakrýti, a u baterií, které byly již na úseku v posici. Každý arm. sbor vyslal za tím účelem k důstojníkovi, který jej měl v terénu zastupovati, personál potřebný pro organizaci a pro provedení zásobování.

*) Palebný průměr byl teoretický počet ran pro kus a den, a hlavní velitelství stanovilo: 300 ran pro 75 cm, 150 ran pro 155 cm atd.

Tento personál měl býti každý den po složení střeliva a po jeho uložení v hromadách odveden dozadu a stráž u střeliva měl pouze jeden muž.

Vše se mělo vykonati s největší opatrností, aby tyto operace byly skryty před pozorovateli a letci (zejména se neměly prováděti žádné zemní práce, mělo se používat jen zákopů a přírodních maskování, aby nebylo viděti blyškání nábojnic a p.).

Rozkazy pro zásobování mělo vydati 4. oddělení arm. štábu, jež každé dopoledne oznamovalo důstojníkovi, delegovanému od arm. sboru, místa určená pro výdej střeliva.

Pluky lehkého a hrubého dělostřelectva měly vyslati ke každému skladu, který je měl zásobovati, odborný personál (jednoho důstojníka nebo poddůstojníka pro oddíl), a ten měl zajistiti, aby se střelivo, vydávané zásobovacím orgánům, shodovalo druhem a množstvím se střelivem, které jim bylo přiřčeno.

Zásobování mělo se dít i v noci.

Arm. sbory měly napsati výkaz veškerého střeliva, přiděleného do 18 hodin a zaslati jej ráno armádě po spojovacím důstojníkovi.

Pěchota.

Náboje, ruční granáty a rakety měly býti vydávány v armádních skladech nebo u výdejních středíšť (viz v přílohách tabulku č. 2.).

Výdej mělo naříditi 4. oddělení armádního štábu na žádost armádních sborů.

Dopravní prostředky.

Měla býti učiněna potřebná opatření, aby v pásmu každého armádního sboru byly seskupeny různé zásobovací orgány armádních sborů, divisí a pluků, které jim byly přiděleny (lehké kolony, zásobovací odřady, muniční čety, dopravní čety).

Armádní sbory disponovaly kromě toho:

1. právem na určitou část dopravy po úzkokolejné dráze (0-60), asi 300 tun (po přímé dohodě mezi dělostřelectvem armádního sboru a velitelem příslušné trati);

2. karami parku z armádních záloh;

3. kamiony, které si mohly vyžádati od armády.

Aby se usnadnila organizace dopravy, měly míti parky armádních sborů u velitele příslušné trati úzkokolejné dráhy svého zástupce (důstojníka nebo poddůstojníka), který měl býti zpravován o posicích baterií a mohl v této příčině podávati užitečné zprávy.

Disposice pro den útoku.

1. Pěší střelivo. Ruční granáty a rakety.

Plukovní trény a muniční čety měly míti své zásoby úplné.

Přebytek střeliva, který již nemohl býti dán mužstvu a na vozy, měl býti shromážděn ve skladech armádních sborů a divisí a ponechán k dispozici armádě; pak by jej dala sebrati armádním zbroj. parkem (G. P. A. 4).*)

2. Střelivo lehkého dělostřelectva.

Ve chvíli, kdy by se baterie měly přemístiti, měly býti kolesny, muniční vozy a vozy zásobovacích orgánů oddílů a každé divise úplně naplněny (t. j. úhrnem 392 rány pro dělo).

*) Grand Parc d'Artillerie 4.

3. Střelivo hrub. dělostřelectva.

Prvního přemístění, současně s pěchotou a div. lehkým dělostřelectvem, mělo se zúčastniti jen organické hrubé dělostřelectvo armádních sborů a divisí.

Muniční vozy a všeliké zásobovací orgány (lehké kolony, muniční automobilní čety, dopravní čety) měly býti rovněž úplně naplněny (t. j. asi 75—80% paleb. průměru).

Disposice za postupu.

Za postupu měla armáda střelivo pro pěchotu a dělostřelectvo všemi pohotovými prostředky dopravit do výdejných středisk, zřízených co nejbližší parků vyšších jednotek. Tato výdejná střediska, v nichž by se zbrojní parky arm. sborů a divisí stýkaly s arm. automobilovými soupravami, měla býti zásadně zřizována tímto počtem:

1 výdejné středisko (střelivo leh. děl. a pěší) pro divisi,

1 výdejné středisko (střelivo hrub. děl.) pro arm. sbor.

Výdejna střediska a doba příjezdu automobilových souprav k nim měly býti denně oznamovány arm. sborům v 2. části oper. rozkazu.

Nakládati střelivo na autom. soupravy v zásobovacích nádražích měl arm. zbrojní park (G. P. A. 4).

Skládati střelivo s těchto souprav ve výdejných střediscích měly zbroj. parky arm. sborů neb divisí a měly za tím účelem dostati od arm. sborů potřebný personál pro manipulaci se střelivem, a to 1 muže pro 1 tunu přijatého nebo vydávaného střeliva.

Příděly střeliva lehkého dělostřelectva, hrubého dělostřelectva a pěchoty, jež vyžadovaly arm. sbory od výdejných středisk, měly se shodovati s jejich potřebami a s výkonností jejich dopravních prostředků.

Za postupu, bylo-li možné, měly si tyto příděly převzít armádní sbory, aby nevznikala neúčinná skladiště, která by pak nebylo lze náležitě spravovati.

2. Zásobování dělostřeleckým materiálem.

Správkové dílny divisí a armádních sborů, pracující v období stabilisace společně, měly nabýti své nezávislosti, když by velitelé armádních sborů a divisí uznali za vhodné přiblížiti je ke svým jednotkám.

Tyto dílny měly prováděti běžné opravy všeho materiálu.

Pokud se týká arm. zbroj. parku a arm. zbroj. dílen (G. P. A. a P. R. A.) měla býti učiněna tato opatření:

1. arm. zbroj. parky a arm. zbroj. dílny byly rozděleny ve dva odřady;

2. první odřady měly zůstat na svých původních místech, až by byl dán rozkaz odejiti na místa nová, která by určil velitel armády po návrhu velitele arm. dělostřelectva.

Nicméně velitel arm. zbroj. parku (G. P. A. 4) a velitel arm. zbroj. dílen, očekávající, až první odřady budou moci býti převezeny, měli sestaviti vedle prvních odřadů pohyblivé odřady „pro všechny případy“, jež by byly převáženy kamiony, vyžádanými od armády.

Tyto pohyblivé odřady „pro všechny případy“ měly umožniti dodávání materiálu, kterého by potřebovaly dílny divisí a armádních sborů, aby mohly prováděti své opravy.

Za tím účelem měli velitel arm. zbroj. parku a velitel arm. zbroj. dílen udržovati těsné spojení s různými štáby a veliteli dílen, aby znali jejich potřeby a mohli jim vyhověti.

3. Zásobování ženijním materiálem.

Zřízení zásob.

Pro přípravu k útoku na opevněné posice, ležící proti IV. armádě a neustále zesilované během 4 předcházejících let, a pro překročení těchto posic a konečně pro organizaci dobytého pásma, bylo třeba hojného materiálu.

Bylo nutno předvídati spotřebu materiálu, opatřiti jej a dopravit na určené místo, aby se ho mohlo ve vhodnou dobu použít. Zásobovací plán, vypracovaný arm. ženiem, měl se tudíž zabývat otázkou, jak opatřiti, dopředu dopravit a obnovovati veškerý potřebný materiál, t. j.:

a) kulatiny, fošny, plech, proutí, kryté pozorovatelné pro úpravu terénu, z něhož útok vycházel;

b) můstky, lávky, žebříky pro rychlé překročení nepřátelských organizací;

c) ostnatý drát, kolíky, kozly, pytlíky na písek (hlínu) pro organizaci dobytého pásma;

d) silniční materiál pro obnovení komunikací.

Potřebný materiál měl býti shromážděn v arm. ženijských skladech v La Brune, Saint Etienne a Grandes Loges.

Tento materiál měl býti dodáván arm. sborům na místech stanovených přímou dohodou s arm. ženiem, nebo do skladů armádních sborů, jejichž rozdělení jest vyznačeno na tabulce čís. 3.

Pro materiál k uložení střeliva posilových baterií byly zřízeny zásoby vlnitého plechu a dehtované krytiny v ženijských skladech v St. Etienne au Temple, Somme Suippe, Somme Bionne a La Brune.

Tento materiál, jakož i kulatinu pro zřízení podlahy měl rozdělovati posilovým děl. oddílům postupně podle potřeby velitel arm. dělostřelectva.

Disposice pro pohyb dopředu.

Arm. ženijský park (P. G. A. 4)*) měl pokračovati v činnosti v Saint Etienne au Temple.

Arm. žen. služba měla dále spravovati nádražní sklady a měla převzít správu žen. skladů arm. sborů i materiálu, jež arm. sbory zanechaly na místě, jakmile by arm. sbory postoupily severně od čáry Prunay—Auberive—Ville sur Tourbe.

Jakmile by situace vyžadovala, mělo býti pro každý arm. sbor zřízeno jedno výdejné středisko pro ženijský materiál. Všechna tato střediska měla zásobovati pomocí kamionů 4. odd. arm. štábu na žádost velitele arm. žen. žen. žen.

4. Odsuny raněných a nemocných.

Od září 1914 do září 1918 měnila se champagnská fronta, jak jsme viděli na počátku této studie, jen lokálně.

Zdravotnická služba IV. armády mohla proto zajistiti ošetřování raněných podle nejdokonalejších chirurgických method a za nejlepších podmínek pohodlí, podržujíc největší část raněných ve

*) Parc du Génie de l'Armée 4.

zdravotnických ústavech, nejbližších bitevní linii. Mohla tak rozřešiti obě části problému: včasnou operaci a rychlý odsun.

S nastávající pohybnou válkou otvíraly se nové perspektivy, bitevní fronta mohla se měniti rozličně, a ošetřování raněných musilo býti organizováno na nových základech. Především bylo třeba ponechati v přímé blízkosti jen velmi těžce raněné, kteří nesnesli, bez nebezpečí smrti, převozu ani na krátkou vzdálenost. Předvídaná pohyblivost operací nutí také ulehčiti materiálu a použití stanových prostředků pro ošetřování a pro operace těžce raněných, neschopných jakékoliv dopravy. Konečně bylo třeba se vynasnažiti, aby byly zdokonaleny dosavadní organizace pro odsuny a ošetřování raněných, jež nebylo lze převážeti.

Proto tato opatření:

a) Za období, kdy armáda byla zesilována.

1. Uvolnění ambulancí arm. sborů.

Ambulance arm. sborů (ambulace pro lehce raněné a pro nemocné a ambulance zvané Z, specialisované pro otravné plyny) měly býti ihned uvolněny tím, že by ranění, kteří se ještě nemohli vrátiti k svým tělesům, byli odvezeni do odsunové nemocnice, určené příslušnému arm. sboru.

Mužstvo, jež se již mohlo vrátiti k svému tělesu, mělo býti odevzdáno příslušným jednotkám.

2. Zřízení předsunuté skupiny chirurgických ambulancí armád-ními sbory.

Pro každý arm. sbor byla předem určena jedna předsunutá skupina ambulancí pro ošetřování raněných, neschopných dopravy.

Jádrem této skupiny měla býti chirurgická ambulance arm. sboru, u níž by se seskupil určitý počet div. ambulancí, dodaných arm. šéflékařem a doprovázených svými chirurgickými skupinami (roentgen. kabinety, desinfekčními kamiony).

b) Pro pohyb dopředu.

Divisní ambulance, jež měly první tříditi raněné, měly používat pro své zařízení přirozených krytů a obvazišť, opuštěných nepřitelem. Měly rovněž používat speciálních stanů, zvaných stany Tor-toises, pro doplnění svého zařízení.

U arm. sborů předsunuté skupiny (amb.), jež měly dokončiti třídění začaté div. ambulancemi, a ošetřovati a uložit těžce raněné, neschopné dopravy, měly se zařídit pokud možno v blízkosti železnice tak, aby se mohly státi odsunovými nemocnicemi 1. linie, až by to postup vojsk dovolil.

Odsunové nemocnice, existující v době útoku v pásmu IV. armády, měly se později státi odsunovými nemocnicemi 2. linie. Měly pak přijímati přebytky odsunových nemocnic 1. linie a ošetřovati těžce raněné, kteří by nesnesli dlouhé cesty po železnici.

Raněné do odsunových nemocnic měly převážeti zdrav. auta pro těžce raněné a kamiony a autokáry pro lehce raněné.*)

5. Cirkulace.

*) Viz tabulku čís. 4.

Disposice pro období přípravy.

1. Zřízení dozorčích hlídek.

Za zesilování vojsk měly se předpisy o cirkulaci zachovávat i co nejpřísněji.

Dozorčí hlídky měli příslušní velitelé (arm. sbor nebo armáda) postavit i ve svém pásmu.

V pásmu arm. sborů měly hlídky dodati arm. sbory, které byly v úseku dne 12. září, a hlídky měly býti podrženy na místě i po příchodu posilových arm. sborů do jejich příslušného útočného pásma. Později, až by postup dovolil, měly býti vystřídány armádou a na její rozkaz.

2. Ubytování (umístění) zásobovacích orgánů.

Různé zásobovací orgány arm. sborů armády a vozy vojenských těles měly býti umístěny v lesích a ve stromořadích, aby unikly leteckému pozorování.

Měly se pečlivě vyhýbat otevřenému a pozorovanému terénu, vesnicím a jejich okrajům, jestliže neposkytovaly potřebného krytu.

Aby byly zamezeny zbytečné pohyby vozů po cestách, a tak se ulehčilo cirkulaci, měly se armádní sbory vynasnažiti, aby sice podržely různé zásobovací orgány ve svém pásmu, ale, aby je přiblížily co nejvíce k nádražím a skladům, kde se mělo zásobování prováděti, a to:

plukovní trény a odřady v blízkosti nádraží pro potraviny,

dělostřelecké a pěší muniční čety s koňským potahem v blízkosti předsunutých arm. středisk,

dělostřelecké automobilní muniční čety v blízkosti nádraží pro střelivo,

automobilní čety pro zásobování masem v blízkosti nádraží, kam se dováželo zmrzlé maso, a nablízku jatek, kde se vydávalo maso čerstvé.

Zvláštní disposice pro den útoku.

Omezení cirkulace.

Aby v den útoku nebylo rušeno opravování cest, obzvláště namáhavé v zákopovém pásmu, měly armádní sbory toho dne a následující noci dopředu posílati jen nezbytně nutné zásobovací vozy (pojízdné kuchyně, muniční vozy, zdrav. vozy a vozy dopravující cestářský materiál).

Všechny zbytečné zpětné pohyby měly býti zakázány.

Ostatní vozidla (pluk. trény, zásob. odřady a pod.) měla býti podržena jižně od čáry Mourmelon—Suippes—Somme Tourbe—La Neuville au Pont. Měla býti umístěna pokud možno v lesích a lescích a měla uvolnit cesty.

Armádní sbory je měly posunouti na sever od této čáry, až by toho vyžadoval postup a dovolil stav cest.

Disposice pro postup.

Regulační cirkulační komise každého arm. sboru měla zkoumat cesty a stanoviti denní krajní mez, přes niž nesměly jezdit těžké automobily. Každá tato regulační komise měla postavit do-

zorčí hlídky na body nejdále vpřed posunuté (kde byly dokonce ještě před opravením cest), aby mohly řídit cirkulaci prvních odřadů a členiti odřady tak, aby bylo zamezeno ucpání cest.

Za armádními sbory měl cirkulační policejní službu zajistiti velitel arm. četnictva, který disponoval určitým počtem specialisovaných poddůstojníků a dvěma teritoriálními rotami. Tento personál měl býti rozdělen na dozorčí úseky a posunoval se dopředu v těsném spojení s arm. sbory. Každý tento dozorčí úsek byl pod velením důstojníka a měl míti potřebné telefonní zařízení.

Automobilní regulační komise měla také, jakmile by události dovolily, zajistiti dozor nad silnicí Suippes—Somme Py—Semide, která měla býti vyhrazena jen cirkulaci automobilní, poněvadž tyto převozy mezi nádražími normální železnice a vojsky měly nabýti velké důležitosti.

Střežení železnic a mostních staveb v dobytém pásmu.

Toto střežení měly zajistiti arm. sbory ve svém pásmu a velitel arm. četnictva v pásmu vyhrazeném armádě.

6. Automobilní služba.

1. Pohyby automobilních oddílů měly býti řízeny denně armádou podle všeobecné situace a podle potřeb dopravy.

2. Pohyb arm. automobilního parku. Vyjímajíc speciální oddíl pro poruchy a lehkou dílnu pro opravy, které měly býti odloučeny od parku a postupovati po armádní ose pohybu na 20 km za vojsky, automobilní park neměl býti přemístěn, dokud by se nedosáhlo čáry Vouziers—Monthois—Grand Pré.

V tom okamžiku mělo se provésti přemístění dvěma odřady (1. odřad: lehký, 2. odřad: těžký).

3. Zásobování pohonnými hmotami. Podle toho, jak by postup dovozoval, měla býti zřizována nová předsunutá skladiště v blízkosti zásobovacích nádraží, nejbližší sousedících s velkými automobilními tepnami.

Skladiště zanechaná vzadu a skladiště, jichž se nemělo již používat, měla býti vyčerpáním zásob zrušena anebo přejíti pod správu velitelství etapy.

7. Služba pro zásobování vodou.

Zásobování vyšších jednotek vodou za postupu mělo zajistiti mužstvo, které jim donášelo vodu v dvoulitrových lahvích [1 pro muže], a nebylo-li dvoulitrových, tedy v litrových (2 pro muže). Kromě toho, aby bylo toto zásobování v den útoku usnadněno, byly dány divisím 1. linie oddíly mezků, z nichž každý nesl 2 soudky po 50 litrech.

Vozy na vodu bojujících jednotek a uvedené oddíly mezků měly se potom zásobovati buď u vodních zřídél (pramenů, studní, cisteren a pod.), zřízených v dobytém pásmu nebo u zásobovacích středů, která byla zásobována odřady s vodou.

1. Zásobování u vodních zřídél.

Používatí vody z pramenů, studní a cisteren mělo býti přísně zakázáno, dokud by nebylo analysou zjištěno, že neobsahuje škodlivých látek.

Zvláštní instrukce, kterou měli znáti všichni velitelé jednotek, stanovila podmínky pro předběžné odebrání vody a provedení analýsy.

Vodní zřídla, která byla uznána za neškodná, byla podle potřeby upravena, aby bylo usnadněno plnění vozů na vodu, lahví pro mužstvo a eventuálně i napájení koní.

Za tím účelem byl dán každé divisi oddíl arm. služby pro zásobování vodou.

Každý armádní sbor dostal mimo to jednoho důstojníka služby pro zásobování vodou, který byl ve styku se štábem arm. sboru, velel velitelům oddílů vodní služby u divisi a řídil jejich činnost odborně podle instrukcí, které dostával od přednosty arm. služby pro zásobování vodou.

2. Zásobování u automobilových středíšť pro doplňování vody.

Mimo to pro doplňování vody byla zřízena automobilová středíšť na etapních silnicích a zásobována byla jednou arm. automobilní kolonou. Tato automobilní kolona byla přímo podřízena přednostovi arm. služby pro zásobování vodou a měla pro každý arm. sbor 1 četu s 12 kamiony, z nichž každý vezl 2 sudy, a 2 kamiony, vezoucí reservoiry pro středíšť.

Umístění arm. vodních středíšť mělo být oznamováno ve všeobecném armádním rozkaze (2. část).

K těmto středíštím přijížděly se zásobovati vozy na vodu vojenských těles, když lokální zdroje nedostačovaly.

Personál, potřebný pro jejich činnost, měla dodat arm. služba pro zásobování vodou.

8. Poštovní služba.

Poštovní služba měla být zajištěna podle instrukcí hlavního velitelství.

Veškerou poštu, určenou pro armádu, měl přivést jeden zásobovací vlak až do jednoho z nádraží, nejbližších vojskům. Tam měla nákladní automobilní četa každý den převzít poštu a pak nerozdělená měla postupovat s arm. dopravními kolonami až k t. ř. rozptylovacímu bodu. Tam se rozdělila v oddíly, které odešly k tak řečeným bodům styku, kde vydaly došlou poštu poštovním úřadům arm. sborů. Tam také měly převzít zpětnou poštu a dopravit ji až na místo, kde se četa měla zase seskupit. Veškerá zpětná pošta měla být takto dopravena na nádraží určené armádou, které mohlo být ostatně totéž, na něž došla pošta určená pro armádu.

Arm. všeob. rozkaz (2. část) měl tedy denně oznamovat pro operace následujícího dne:

a) nádraží, kam přijde pošta došla pro armádu a odkud bude odeslána zpětná pošta od armády,

b) body rozptylovací, styku a opětného seskupení pošt. vozů.

10. Organizace velitelství bitevní oblasti.

Byla určena 3 velitelství bitevní oblasti, a měla na daný rozkaz působiti:

v Mourmelon (vel. bit. oblasti čís. 1.),

v La Cheppe (vel. bit. oblasti čís. 2.),

v Ste. Menesville (vel. bit. oblasti čís. 3.).

Úlohou těchto velitelství všeobecně bylo:
zajistiti policejní službu v bitevní oblasti,
doplniti asanaci bojiště,
shromáždit materiál zanechaný ve skrýších a krytech,
zajistiti střežení hlavních staveb (mostů a pod.).

Stanovení pásem každého vel. bit. oblasti, pracovního personálu, dopravních prostředků, jakož i opatření učiněná pro zásobování potravinami a odsuny různých oddílů, podržených na bojišti, řídila armáda velmi pečlivě.

*

To jsou v hlavních rysech opatření pro činnost hlavních služeb.

Dříve než se zmíníme, jakou měrou se tato opatření více nebo méně dobře uskutečnila, podáme úhrnný obraz úsilí, která byla učiněna, aby prostředky tak značné byly včas na místě.

I. Zřízení zásob.

1. Potravinové zásoby dne 12. září na arm. zás. nádražích obsahovaly 1 denní dávku asi pro 250.000 mužů a 75.000 koní. Tyto zásoby byly postupně zvětšovány, až dosáhly 2 denních dávek pro 550.000 mužů a 180.000 koní. Tak mohly býti zvětšeny, kromě píce, bez velkých obtíží, značnou výkonností normálních železnic.

2. Pokud se týká střeliva, šlo o to, aby baterie byla zásobena střelivem v průměrné výši $4\frac{1}{2}$ paleb. průměru pro lehké dělostřelectvo a 4 pal. průměrů pro hrubé a těžké dělostřelectvo, a muniční vozy jednotek měly mimo to míti svůj úplný náklad.

Aby byla připravena zásoba střeliva, takto stanovená, bylo třeba:

2,376.000 ran leh. dělostřelectva,
745.000 ran hrub. dělostřelectva.

Dne 13. září kromě střeliva, uloženého v posicích a arm. skladech, zbývalo ještě dodatí pro počáteční zásobu

1,539.000 ran leh. dělostřelectva a
329.000 ran hrub. dělostřelectva,

t. j. asi 140 vlaků po 300 tunách. Vzhledem k veliké přejímací a vydávací výkonnosti muničních nádraží mohlo býti potřebné střelivo převzato a složeno v arm. skladech od 15. do 25. září.

Rovněž mohlo býti včas vydáno arm. sborům střelivo lehkého dělostřelectva u různých výdejných středů, obsluhovaných úzkokolejnou drahou (0-60) a střelivo hrubého dělostřelectva v nádražních skladech.

3. Pokud se týká ženijního materiálu, bylo třeba zásobovati ženijní sklady postupně nářadím a materiálem pro obnovení komunikací podle vývoje postupu.

Fošny, proutí, kulatina a kůly (ploty) nutné pro toto obnovení cest, byly od 12. září vyráběny v různých pilách pění arm. ženía. Jeho přičiněním vyrobily tyto pily hojně materiálu.

Dne 25. září obsahovaly ženijní sklady úhrnem 25.000 fošen čtyřmetrových, 16.000 fošen osmimetrových, 6.000 otepí proutí, 3.600 lopat, 2.400 motyk atd.

4. Konečně bylo třeba zříditi co možno nejdále vpředu sklady šterkového materiálu pro opravy cest.

Tyto sklady, rozložené za frontou ve vzdálenosti 3—5 km, měly obsahovati nejméně 8.000 tun materiálu, náplně a tvrdého šterku. Ve skutečnosti dosáhly zásoby dne 25. září 13.000 tun.

Těmito značnými zásobami materiálu bylo lze překonat všechny obtíže s obnovováním komunikací.

II. Dopravní prostředky.

Pro zřízení stocků, zásob a skladišť měla armáda dne 13. září tyto automobilní prostředky:

a) automobilní oddíly náležející armádě, t. j.: 3 automobilní oddíly a jednu četu průměrně se 170 kamiony, t. j. asi 650 tun;

b) automobilovou skupinu čís. XI., danou armádě několik dní předtím;

c) od 22. září automobilní skupinu čís. XII., již dalo armádě k dispozici hlavní velitelství;

d) od 18. do 23. září včetně 100 kamionů jezdeckého sboru.

Za období od 13. do 25. září bylo kromě běžné služby zvláště pro dopravu ženijního materiálu, zejména fošen z armádních pil do různých skladišť, použito arm. automobil. kolony; odvezly 13.398 tun, vykonavše úhrnem cestu 92.000 km.

Skupin čís. XI., čís. XII. a kamionů jezdeckého sboru bylo mimo dopravu personálu, kterou musily provést, použito téměř výhradně pro dopravu střeliva, hlavně hrubého.

Odvezly za uvedené období 13.447 tun střeliva a 1.508 tun materiálu, vykonavše úhrnem cestu 125.940 km.

Úzkokolejná dráha (0-60).

Dotace vozového materiálu arm. sítě dne 13. září byla: 66 lokomotiv, 20 traktorů a 630 vozidel.

V době od 13. do 26. září dopravila 22.261 tun střeliva, 5.293 tun žen. materiálu, 1.377 tun střeliva a 1.638 tun šterku pro cestářskou službu.

Průměrná délka převozu byla 23 km 800 m.

Denní dráha projetá traktory ve službě byla 77 km.

Úhrnem rovnaly se podobné výsledky asi dvojnásobné normální výkonnosti a byly naprosto výjimečné.

Bylo jich možno dosáhnouti jen proto, že byly výsledkem velmi široce založených příprav.

V.

Obnovení komunikací a chod služeb IV. armády za bitvy v Champagni.

(Od 26. září do 22. října 1918.)

I.

Obnovení silničních komunikací.

Obnoviti cesty byl od prvních dnů útoků a podle proposic již učiněných problém obzvlášť obtížný. V pásmu zákopů, v území pustém, pokrytém tisíci překážek, převráceném předcházejícími bitvami a v pláni poseté trychtýři naplněnými vodou, nebylo již vůbec silniční komunikace; ohromné minové jámy, vytvořené ustupujícím nepřítelem na křižovatkách cest, a zejména na velké silnici ze Suippes do Attigny, komplikovaly nesmírně otázku obnovení komu-

nikací. Nejjednodušší a nejvydatnější řešení, které bylo obyčejně podniknuto žením IV. armády, zakládalo se na tom, že byla zřízena stezka ze spojených fošen, které poskytovaly velké nosné plochy.

Ve dnech, které následovaly po útoku, bylo lze z tisíců fošen, nahromaděných dostatečně v žen. skladech, včas podle nařízení zásobovacího plánu, vyrobiti podlahy s můstky, položití je přes jámy a trychtýře a tak obnoviti většinu silnic a hlavních cest napříč pásmem zákopů v délce mnoha kilometrů.

Komunikace byly takto podle vývoje postupu zajištěny a odřady mohly bez obtíží, jakmile bylo terénu dobyto, cirkulovati po cestách mezi silnicemi Suippes—Somme Py až k Ferme Navarin s jedné a Ste. Menchould—Vouziers až k Cernay en Dormois s druhé strany; tyto dvě anténní silnice byly spojeny rokádní silnicí Souain—Tahure—Ripont—Rouvroy—Cernay en Dormois.

Ostatně se od 30. září situace ve východní části útočné fronty značně zlepšila, poněvadž skoro všechny německé silnice v zadním pásmu byly všeobecně v dobrém stavu (kromě několika děr od granátů, které bylo nutno zaplnit) a měly většinou zásoby tvrdého šterku.

Ale v části západní pro méně vyvinutý postup byla situace dosti obtížná až do chvíle, kdy bylo lze překročiti rokádu Somme Py—Bétheniville.

Dne 20. října byly všechny důležité silnice sítě, omezené na severu čarou Tagnon—Annelles—Pauvres—Mazagran—Bourcq—Blaise—Sugny—Monthois—Montscheutin—Autry v dobrém stavu a cirkulace na nich byla dokonale řízena.

Silnice Suippes—Souain—Somme Py—Mazagran, silnice střežená až k výšině Semide, mohla býti vyhrazena podle předvidání až k označené výšině jen cirkulaci automobilní. Konečně velké zásoby tvrdého šterku byly nalezeny v Manre, Ardeuil, Autry, Monthois a mohly tudíž za výborných podmínek pokračovati opravné práce již započaté.

Normální železnice.

Práce o obnovení železnice Ste. Menchould—Vouziers byly podle plánu oprav započaty dne 28. září.

Všechny umělé stavby byly zničeny a zničena i železnice téměř po vší délce; nicméně práce pokračovaly rychle, a nádraží v Autry mohlo býti otevřeno provozu dne 21. října. Hned potom pokračovaly práce směrem na Challerange.

Prodloužení trati Suippes—Jonchery k Dontrien a St. Hilaire le Petit, mohlo započítí, až když byl tento kraj zbaven nepřítele. Trať byla ukončena a provoz na ní započal dne 27. října.

Konečně průzkumy provedené na rokádních tratích Bazancourt—Challerange a Châtelet—Vouziers, ukázaly, že nepřítel tyto železnice zničil; stavby (mostní a p.) zničeny, koleje rozebrány nebo vyhozeny do povětří.

Proto bylo třeba poněkud pozměnění původní plán.

Postupem V. armády byla postupně obnovena trať Remeš—Rethel; od 27. října, vzhledem k nové situaci front, zdálo se logické, jakmile byla dokončena trať Suippes—Dontrien—St. Hilaire le Petit, věnovati veškeré úsilí trati retournské, které mohlo býti dosaženo od západu přes Châtelet sur Retourne, od východu přes Vouziers.

Nepřítel vybudoval podél této trati nesmírně důležitá zařízení, která mohla brzy býti základem pro zásoby a sklady IV. armády.

Od večera 26. září podnikla služba úzkokolejných drah potřebné práce, aby ve střední části fronty, kde postup byl největší, byly konečně stanice mechanické dopravy (lokomotiv, motorů) posunuty až k bývalým konečným stanicím animální dopravy, jichž se používalo již před bitvou dne 15. července.

Dne 1. října bylo dosaženo silnice Souain—Tahure v nádražích La Chenille a Merle, a tam byla okamžitě zřízena výdejná středisko pro lehké dělostřelectvo. V tutéž dobu mohla již mechanická doprava používatí úseku Virginy—Ville sur Tourbe.

V téže době, kdy se konaly tyto práce, byly provedeny průzkumy za tím účelem, aby bylo co nejdříve uskutečněno spojení s německou sítí.

Zvolenou spojkou, vedoucí přes Porthos—Merle—Tahure—Ripont, bylo lze dosáhnouti těch německých tratí, které byly ve výborném stavu, a provozovati dopravu stejně dobře k východu jako k západu.)

Dne 14. října byly francouzské kolejnice spojeny s německými v Moulin de Ripont.

Dne 17. října byla doprava obnovena až do Séchaultu a 19. dosáhla Corbonu. Ráno dne 22. října byla zajištěna až k Semide a po 24 hodinách bylo dosaženo Machaultu.

Dne 25. října obsahovala síť IV. armády v dobytém pásmu definitivně:

a) jednu použitelnou antenu spojenou s bývalou champagnskou sítí: Somme Suippes—Caisson—Tahure—Ripont—Séchault—Ardeuil—Monthois—Sugny—Semide—Machault, prodlouženou podějí k St. Rémy a Juniville;

b) jeden styčný bod s normální železnici v Somme Suippes;

c) dva ještě nehotové styčné body s normální železnici, totiž:

1. v St. Hilaire le Petit částečně výstavbou a opravou úseku (trati) St. Hilaire le Petit—St. Pierre à Arnes—St. Etienne à Arne—Machault;

2. v Autry výstavbou spojky Autry—Séchault;

d) konečně ze Semide, St. Rémy a Juniville vycházely anteny (výběžky) směrem na Rethel, Attigny a Vouziers.

Personál, kterého se použilo pro tyto práce, skládal se ze 6 stavebních oddílů (batteries de construction) a 6 rot zajatců.

II.

Zásobování za bitvy.

A. Potraviny.

Až do překročení řeky Py mohly zásobovati normálně plukovní trény a zás. odřady přímo u výkladišť tratí č. 4, kam byly od 27. září posílány vlaky z regul. nádraží.

Po překročení řeky Py bylo nutno dáti arm. sborům k dispozici dráhu 0-60 až ke konečným stanicím, které mohla služba úzkokolej. drah zříditi přeměněním tratí s animální dopravou v trati s dopravou mechanickou, a několik kamionů.

Když bylo dosaženo linie Arny, byly zás. odřady pouze pohyblivými zálohami, nahrazujícími příliš vzdálené nádražní sklady;

potraviny byly ze zás. nádraží dováženy kamiony do výdejných středíšť, zřízených u každého arm. sboru.

Denně bylo dopraveno asi 350 kamionů.

Později byla zřízena potravinová skladiště na retournské trati v Machaultu, Mont St. Rémy, Semide, v bývalých německých nádražích.

Tato skladiště měla býti zásobována po dráze 0-60, potom po normální železnici.

38. arm. sbor, který postupoval podél trati Ste. Menehould—Vouziers, mohl býti zásobován vždy po železnici.

B. Kooperativy (prodejny).

Pro nepříznivé roční období a zvýšenou námahu, způsobenou vojskům přerozmanitými okolnostmi, za kterých měl býti útok prováděn, bylo pro udržení morálního i fyzického stavu svrchované důležité, aby mohl voják dostati v kooperativách (prodejnách) potraviny, které si tam obyčejně opatroval a které se přidávaly k denním zásobám, aby měl větší blahobyt.

Opatřeními, která byla za tím účelem učiněna, mělo se mužstvu zajistiti všechno pohodlí, pokud jen bylo možné za pohybné války.

Ústřední kooperativní sklad č. 4, zřízený ve Vitry le François, byl tam ponechán.

Na postupu mohly býti vagonové zásilky potravin vypravovány z tohoto skladu na regulační nádraží v Conantre, kde byly připojeny podle určení k různým soupravám každodenních zásobovacích vlaků.

Abyste bylo lze tyto potraviny co nejrychleji doplňovati, organizoval velitel ústředního skladu č. 4 typové vagony, obsahující hlavně lahůdky, jako čokoládu, sýr, paštiky, rybí konzervy a p. Každý vagon obsahoval mimo to víno v lahvích, tabák a sirky.

Zásilky se vypravovaly automaticky, a byl každý druhý den dirigován 1 vagon každé divisi prodejny, a každý třetí den 1 vagon prodejny pro jednotky mimo divisní svazek.

Tyto vagony přicházely na konečná nádraží normální železnice se zásobovacím vlakem, jejich obsah byl naložen na kamiony a dopraven s potravinami dopředu.

Od 27. září do 23. října mohl ústřední sklad č. 4 takto vypraviti pro IV. armádu úhrnem 375 vagonů.

C. V o d a.

Jak bylo již shora řečeno, byla učiněna všechna opatření, aby v prvních dnech bitvy byla organizována zás. středíště, zásobovaná vodou pomocí odřadů.

Místní vodní zdroje měly ostatně velmi rychle a výhodně nahraditi tato nouzová opatření.

Oddíly, sestavené arm. službou pro zásobování vodou a postupující současně s divisemi, mohly zříditi vodní čerpadla ruční nebo s motorovým pohonem, která zásobovala napajedla a místa, kde byla voda nakládána na vozy, především na linii řeky Ain a Dormoise, potom na linii řeky Py a Alin.

Dále k severu mohla býti čerpadla, zřízená nepřítelem a větší-
nou málo poškozená, rychle obnovena rovněž pro tuto službu.

D. Dělostřelectvo.

Od 27. září podle postupu arm. sborů zřídila armáda nová vý-
dejná středisko, zásobovaná drahou 0-60. Když pak armádní sbory
rychle postupovaly a nebyly již s to, aby zásobovaly se u konečných
stanic dráhy 0-60, bylo střelivo dováženo výhradně kamiony.

Až do 18. října bylo střelivo doplňováno průměrně 2.500 tunami
denně. Od toho dne zmenšil se denní průměr na 1000 tun.

Jakmile bylo dosaženo linie Aisny, byly zřízeny sklady střeliva
na základně Juniville—Machault—Autry; dráha 0-60, potom nor-
mální železnice, když byla opravena, měly usnadnit zásobování
těchto skladů střeliva.

E. Ženíjní materiál.

V dobytém pásmu byly nalezeny velké sklady žen. materiálu;
mohly tedy býti základem pro nové arm. sklady. Tyto nové sklady
byly pak stejně jako sklady střeliva zásobovány, napřed po dráze
0-60 a potom po norm. železnici.

III.

Provádění odsunů za bitvy.

Ranění mohli býti odváženi podle propo-
sice, stanovených před
bitvou.

Za postupu přemísťovaly arm. sbory bez nesnází své chirur-
gické ambulance a své ambulance Z pro otravné plyny.

Za nimi byly postupně u Autry, u Pauvres a v Somme Py
zřizovány předsunuté odsunové nemocnice pod stany s 450 lůžky
a byly předem zásobeny veškerým materiálem; mohly přijímati ne-
mocné a raněné, kterých nebylo lze převážeti.

Velké odsunové nemocnice v pásmu IV. armády, obzvláště dobře
zařízené, mohly bez jakýchkoliv obtíží přijímati raněné neschopné
dopravy, kteří tam byli odpředu dopravováni zdrav. automobilními
kolonami pro těžce raněné a nákladními kamiony a karami pro
lehce raněné.

Konečně byly pro raněné a pro nemocné schopné dopravy po
železnici zřízeny dvě odsunové tepny:

první tepna přes Vitry byla určena pro velké odsunové nemoc-
nice na pravém křídle a ve středu armády (Villers—Daucourt, Aube
a Bussy le Château);

druhá tepna přes Châlons sur Marne byla určena pro velké od-
sunové nemocnice na levém křídle (Mont Frenet a La Veuve).

Ve Vitry a v Châlons působily zdrav. regulační komise; tam
byli odváženi ranění a prohlíženi, aby se zjistilo, jsou-li d a l š í
c e s t y schopni.

Ukončující tento stručný výklad událostí, pokládáme za vhod-
né upozorniti, že od 26. září za celého trvání bitvy byli důstojníci
4. odděl. arm. štábu rozděleni po útočné frontě a byli v těsném a
denním styku s arm. sbory. Mohli takto krok za krokem sledovati
upravování cest, pohyb odřadů a činnost dopravní policie. Svou

přítomností v terénu prokázali velké služby, zvláště dne 26. a 27. září, kdy se velitelství především, a to právem, zabývalo problémem obnovení komunikací ve zničeném pásmu a problémem zásobování po cestách narychlo opravených v pásmu zákopů.

Velitelství IV. armády, jsouc dobře zpraveno o potřebách a pořadu naléhavosti, mohlo na vhodných místech a ve vhodnou dobu uvést v činnost nutné prostředky.

Závěr.

Skončíme tento stručný výklad o činnosti služeb IV. armády za světové války dvěma důležitými poznámkami:

První se týká všelikých obtíží, které se neustále zvětšují, postupujeme-li v nepřátelském území.

Jak jsme právě viděli, přes mohutné dodatečné dopravní prostředky, jimiž byla IV. armáda vybavena, a přes velmi příznivou, avšak zcela výjimečnou možnost používati metrové úzkokolejné německé dráhy, byla situace vojsk postupujících k severu nejistější a nejistější. Proto je nanejvýš pravděpodobné, kdyby bylo bývalo nutno vésti operace až za řeku Meusu, že by bylo bývalo třeba hrubě zmenšiti počet divisí IV. armády, které by se byly těchto operací zúčastnily.

Moderní armáda nemůže se tedy vzdáliti od své železniční základny více než 70—80 km. Jestliže během válečných událostí ustupující nepřítel zničí za sebou cesty a železnice, musí velitelství pronásledujících armád očekávati, že se operace zpomalí a potom i zastaví; pohyb vpřed bude obnoven po fásích podle toho, jak budou obnovovány železnice.

Vskutku zkušenost nám ukazuje, že obnovování komunikací nemůže pokračovati s postupem vojsk, byť sebe pomalejším. Obnovení spodní i vrchní stavby, obnovení mostů, vybudování úseků tratí, které by se vyhnuly zničeným větším stavbám, vyžaduje týdnů, ba i měsíců. Je třeba tedy chtít nechtět se zastavovati, zřizovati si novou základnu a znovu postupovati.

Druhá poznámka, na kterou je účelné upozorniti, týká se přípravy, která je v moderní válce z nejdůležitějších zjevů pro značné množství a důležitost používaných prostředků.

Výsledky nabyté v rozličných fásích bitvy jsou v přímém poměru k učiněným proposicím, shromážděným materiálním prostředkům a k stupni vykonané přípravy pro jejich uvedení v činnost.

Štábu a službám, pracujícím s ním v těsné součinnosti, kromě hlavní snahy, aby pomáhaly veliteli uskutečniti jeho koncepcce, náleží péče vypracovati potřebné plány.

Champagnská bitva, jak se vyvinula od 26. září 1918 svými dosaženými úspěchy, dokazuje, že velitelství, jestliže byla příprava provedena dostatečně včas a založena na přesné a široké basi, má právo doufati v nejlepší výsledky s nejmenšími ztrátami jak mužstva, tak materiálu.

S tohoto hlediska může býti studie champagnské bitvy poučná nejen pro francouzské důstojníky, ale i pro důstojníky české, kteří, pracující podle téže doktriny, mohou býti povoláni, aby uplatnili v praxi za podobných podmínek, ovšem v menším měřítku, metodu práce a způsoby provedení, které byly zde právě vyloženy.

Poučení, jež je třeba vyvoditi z bitvy v Champagni, může se použiti podle určitých modalit pro případ vojenských operací v Česko-

slovensku. Tento stát vzhledem k své zeměpisné poloze ve střední Evropě, jakož i vzhledem k povšechnému tvaru hranic, může vskutku čeliti současně několika nepřátelům.

V určitých, zvláštních případech bude snad nutno zříditi opevněné kraje, buď aby se vytvořila pásma nutná pro manévr, anebo aby byly zastaveny rozsáhlé obchvatné pohyby.

Tato obranná pásma budou obsazena jen nejmenším počtem vojsk, aby se jich co nejvíce získalo pro jiné účely.

Jejich odporová síla bude se proto musit zvětšiti velkým množstvím materiálu, palebného i opevňovacího.

Oba způsoby budou vyžadovati, jako tomu bylo za přípravy obranné bitvy v Champagni, četných a velkých převozu a hojného zásobování, zvláště pro střelivo a ženijní materiál.

Tu bude třeba:

Využití železnic co nejvíce.

Připraviti technické vybavení stanic pro přejímání vlaků s materiálem (odstavné koleje, výkladiště, příjezdné cesty).

Organisovati vpředu předsunutá výdejná střediska s úzkokolejovou drahou, pokud bude materiál tohoto druhu k dispozici.

Dráhy však nebudou snad vždy dostatečně výkonné; poněvadž je lze snadno porušiti a poněvadž je vyhledává za cíl zvláště nepřátelské letectvo, snadno by mohly selhat v době, kdy by jich bylo nejvíce třeba.

Bude tedy potřebí, stejně jako tomu bylo na champagneské frontě, připraviti jejich zesílení, ba aby je mohly i nahraditi pečlivě řízené silniční převozy, které umožní pomocí automobilních kolon a vozatajských odřadů organisovati zásobovací střediska, bez nichž by odpor obranných pásem nemohl dlouho trvati.

Československý generální štáb bude tedy moci v případě potřeby prospěšně použiti zkušeností, které byly vyloženy v této studii, pečuje však přitom, aby byly přizpůsobeny skrovnějším jeho prostředkům, zejména pokud se týká početních stavů a střeliva.

Tabulka č. 1.

Zásobování potravinami.

Rozdělení zásobovacích nádraží.

4. arm. sbor	— — —	Ambonnay, Sept Saulx.
14. arm. sbor	— — —	St. Hilaire, Grandes Loges, Mourmelon.*
11. arm. sbor	— — —	Cuperly, La Chappe, Suippes.*
21. arm. sbor	— — —	Somme, Vesle, Bussy le Château Somme-Suippes.*
2. arm. sbor	— — —	Somme, Vesle, La Brune, Somme-Tourbe.
9. arm. sbor	— — —	Gizaucourt, Valmy.
38. arm. sbor	— — —	Ste. Menehould, La Neuville au Pont.

* Nádraží v Mourmelonu, Suippes, Somme Suippes nemělo se za zesilování používatí pro zásobování potravinami.